

Leraren voor morgen

Professionaliseringsplatform flexibel opleiden

VOORSTEL EN ADVIES MET BETREKKING TOT HET
PROFESSIONALISEREN VAN LERARENOPLEIDERS BIJ
DE INRICHTING VAN FLEXIBELE LEERTRAJECTEN

Managementsamenvatting

In het kader van het bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen heeft de werkgroep Professionaliseren lerarenopleiders in 2021-2022 een peiling gedaan onder lerarenopleiders, opleidingen en werkveld naar de professionaliseringsbehoeften op het terrein van flexibel opleiden. Naar aanleiding van de resultaten van deze peiling heeft de kerngroep aan de werkgroep gevraagd om een voorstel te formuleren voor de inrichting van een professionaliseringsplatform en een advies met betrekking tot de vraag hoe kennisdeling ten aanzien van flexibilisering tot stand kan komen. In deze rapportage worden dit voorstel en advies gepresenteerd.

Het voorstel van de werkgroep is om een landelijk online 'Professionaliseringsplatform flexibel opleiden' in te richten en dit onder te brengen bij het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren. Het Professionaliseringsplatform flexibel opleiden zou zowel gericht moeten zijn op het bevorderen van kennisdeling als een vindplaats moeten zijn van informatie aangaande professionalisering bij flexibilisering. Voor de indeling kan worden volstaan met vier categorieën: forum, netwerken, regionale samenwerkingsverbanden en onderzoeksgroepen. Met deze keuze wordt aangesloten bij de grootste behoefte met betrekking tot professionaliseren: het mogelijk maken van netwerklernen, het leren van en met elkaar.

In aansluiting hierop is het advies met betrekking tot kennisdeling om zoveel mogelijk gebruik te maken van landelijk of regionaal georganiseerde netwerken. Binnen deze netwerken wordt kennis met elkaar gecreëerd en uitgewisseld. Een netwerk is daarmee ook een vindplaats van empirische kennis en informatie. Bovendien organiseren deze netwerken vaak ook scholingen, netwerkbijeenkomsten en dergelijke.

Verder adviseert de werkgroep om:

- op het 'Professionaliseringsplatform flexibel opleiden' een overzicht te plaatsen met links naar deze regionale verbanden. En wanneer deze verbanden worden opgeheven en opgaan in onderwijsregio's, links op te nemen naar deze nieuwe verbanden;
- op het platform links te plaatsen naar overzichten van practoratoren, lectoraten en leerstoelen en best practices van partnerschappen op het gebied van flexibel leren en opleiden;
- het platform een forumfunctie mee te geven waar vragen over flexibel leren en opleiden kunnen worden gesteld en beantwoord, kennis en ervaringen kunnen worden gedeeld en dergelijke.

Tot slot adviseert de werkgroep om professionaliseringsactiviteiten niet te beperken tot individuele opleiders, maar te laten beginnen in het kleinste netwerk van een opleider, dat

van zijn of haar eigen opleidingsteam (opleidingsinstituut én scholen). Het professionaliseren van opleiders met het oog op het verzorgen van flexibel onderwijs vraagt een transitie over de hele keten, waarbij individuele docenten/ begeleiders belangrijke schakels zijn, maar niet kunnen zonder de schakels van het team, het management en de onderwijslogistiek.

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Opdracht.....	4
Beschrijving van het proces.....	5
Doel en vorm	5
December 2022 en januari 2023: gesprekken binnen vier opleidingsinstituten	7
Februari 2023: eerste verkenning naar bestaande netwerken, kennis en scholing	10
Maart 2023: workshop tijdens het Velon congres in Zwolle.....	11
April 2023: online workshop tijdens de Week van Samen Opleiden	13
Voorstel en advies.....	13
Voorstel voor platform	13
Advies hoe kennisdeling tot stand kan komen	15
Nawoord.....	18
Bijlage 1: Digitale vindplaats voor flexibilisering: wat is er al?	21

Inleiding

In het studiejaar 2021-2022 heeft de werkgroep Professionaliseren lerarenopleiders in het kader van het bestuursakkoord flexibilisering lerarenopleidingen¹ een behoeftepeiling gedaan bij lerarenopleiders, opleidingen en werkveld.² De bedoeling hiervan was om te achterhalen wat er nodig is, zowel landelijk als in de regio, om als lerarenopleider te kunnen werken met flexibele leerroutes en daardoor beter voorbereid te zijn op een toekomstige/ andere taak en rol. Ook is een inventarisatie-onderzoek verricht naar de wijze waarop professionalisering (formeel en informeel) wordt vormgegeven.

Naar aanleiding van de resultaten van deze inventarisatie heeft de kerngroep drie vervolgoopdrachten geformuleerd. De eerste vervolgoopdracht betreft een inventarisatie van de professionaliseringswensen binnen de partnerschappen. Het gaat hier om een aanvulling op de eerder gedane inventarisatie. De tweede vervolgoopdracht heeft betrekking op het ontwerpen³ van een online platform waar lerarenopleiders informatie kunnen vinden of kunnen uitwisselen wanneer ze verder geholpen willen worden op het gebied van professionalisering in het kader van flexibilisering. De derde vervolgoopdracht richt zich op het ontwikkelen van handreikingen bij het vormgeven van professionaliseringsactiviteiten ten aanzien van flexibilisering. Het voorstel dat hier voorligt is de uitwerking van opdracht twee, de opdracht tot het ontwerpen van een online platform om de professionalisering van lerarenopleiders te ondersteunen.

4

Opdracht

Om er landelijk en binnen allianties/ partnerschappen/ hogescholen voor te zorgen dat alle lerarenopleiders voldoende toegerust zijn om flexibel op te leiden (competent zijn en weet hebben van flexibel opleiden) levert de werkgroep professionalisering dit studiejaar een voorstel op voor een online platform en een advies t.a.v. fysieke/ online ontmoetingen in het kader van kennisdeling:

1. Voorstel voor een platform:
 - a. een overzicht van thema's met voorstellen voor artikelen, experts, waar kun je het een en ander halen, handvatten (zoals ontwerpregels);
 - b. advies waar dit platform gehost kan worden.

¹ [Bestuursakkoord Flexibilisering Lerarenopleidingen](#)

² <https://www.lerarenvoormorgen.nl/nieuws-overzicht/wat-is-er-nodig-om-als-lerarenopleider-te-kunnen-werken-met-flexibele-leerroutes>

³ Aanvankelijk had de opdracht betrekking op het *inrichten* van een online platform. Deze opdracht is bijgesteld en veranderd in het formuleren van een *voorstel* voor een platform en een *advies* met betrekking tot de kennisdeling.

2. Advies hoe kennisdeling t.a.v. flexibilisering tot stand kan komen. Wat voor online/fysieke ontmoetingen zijn daarvoor nodig en waar beleg je die?

Beschrijving van het proces

Twee vragen stonden bij de uitvoering van deze opdracht centraal:

1. Wat zou de functie moeten zijn van een online platform?
2. Hoe zou een online platform er uit kunnen zien?

In deze paragraaf beschrijven we de stappen die we hebben doorlopen om een antwoord te vinden op deze vragen. Allereerst beschrijven we het doel waaraan een dergelijk platform zou moeten voldoen en onze zoektocht naar de consequenties die deze doelstelling heeft voor de inrichting en vormgeving van een online platform. Deze zoektocht bleek steeds gepaard te gaan met veel vragen. Vervolgens beschrijven we de activiteiten die we hebben ondernomen om de vragen die in het proces werden opgeroepen te beantwoorden:

- In december 2022 en januari 2023 hebben we gesprekken gevoerd met professionaliseringsprofessionals binnen vier opleidingsinstituten.
- In februari 2023 hebben we een eerste verkenning uitgevoerd op het internet naar bestaande netwerkstructuren, kennis en scholing met betrekking tot professionalisering en flexibilisering.
- In maart 2023 hebben we onze vragen besproken in een door de werkgroep professionalisering gehouden workshop tijdens het Velon congres in Zwolle.
- In april 2023 hebben we onze laatste vragen en voorstellen besproken tijdens een onlinebijeenkomst die door het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren werd georganiseerd in het kader van de Week van Samen Opleiden.

5

Doel en vorm

Uit het eerdere onderzoek van de werkgroep (zie boven) kwam naar voren dat het doel van een digitale omgeving tweeledig zou moeten zijn:

1. Netwerkfunctie:
 - a. Het bevorderen van het delen en uitwisselen van kennis en ervaring op het terrein van flexibilisering, tussen scholen, binnen opleidingsinstituten en tussen opleidingen, maar ook tussen opleidingen en scholen.
 - b. Overzicht geven van bestaande lerende netwerken, zowel regionaal als landelijk, waarbij kan worden aangesloten.
2. Informatiefunctie:
 - a. Vindplaats van kennis over flexibilisering.

- b. Vindplaats van voorbeelden: het leren van de good practices van anderen (vmbo, mbo, vo, po, vso/ sbo).

Bij het uitvoering geven aan de opdracht zijn vanaf het begin steeds vragen gerezen over de functie 'vindplaats van kennis', omdat over veel verschillende onderwerpen met betrekking tot flexibilisering via gerichte zoekopdrachten veel informatie is te vinden op het internet. En wanneer we een vindplaats van kennis zouden willen creëren, dan dient zich onmiddellijk de vraag aan wie bepaalt of de kennis wel voldoende empirisch is onderbouwd. Daarnaast speelde de vraag of een digitale omgeving de beste vorm is om het delen en uitwisselen van kennis en ervaring te bevorderen. Is bijvoorbeeld een website of digitaal platform het beste antwoord op de vraag vanuit het veld om het leren van en met elkaar te versterken als vorm van professionalisering (het 'hoe')?

Oorspronkelijk was het idee om een digitaal dashboard te ontwikkelen op basis van de matrix die in 2021-2022 door de werkgroep is gebruikt om de data van de behoeftepeiling te analyseren. Dit dashboard zou kunnen worden gevuld met professionaliseringsthema's en hyperlinks naar literatuur, good practices, experts en andere professionaliseringsmogelijkheden. De info voor het vullen van het dashboard zou kunnen worden verkregen door toepassing van een 'membercheck' onder een brede vertegenwoordiging van opleidingsinstituten en partnerscholen.

6

De opdracht tot het ontwikkelen van een digitaal professionaliseringsdashboard vloeyde voort uit de aanbeveling in de rapportage Professionalisering Lerarenopleiders om het delen en uitwisselen van kennis en ervaring op het terrein van flexibilisering tussen scholen, binnen opleidingsinstituten en tussen opleidingen, maar ook tussen opleidingen en scholen, te bevorderen. Onder delen en uitwisselen moet hier zowel leren van en met elkaar worden verstaan, als leren van good practices en aansluiten bij lerende netwerken.

Om tegemoet te kunnen komen aan de behoefte aan het delen en uitwisselen van kennis en ervaring op het terrein van flexibel opleiden, werd de term 'dashboard' vervangen door 'platform'. Bij nader inzien, echter, leek deze term op dat moment te veelomvattend. De connotatie van 'platform' met 'een onlineverbinding tussen verschillende databronnen, systemen en mensen om een dienst te leveren aan gebruikers', leidde ertoe om de verwachtingen ten aanzien van de opdracht terug te brengen tot 'het kunnen vinden van informatie'. De focus van de opdracht verschoof hierdoor van het ontwikkelen van een platform naar het inrichten van een digitale vindplaats met hyperlinks naar literatuur, good practices, experts, professionaliseringsmogelijkheden en dergelijke. In het licht van bovenstaande zou een vindplaats ook een 'verbind plaats' kunnen zijn. Een vindplaats naar uiteenlopende bronnen van informatie alleen, leek op grond van de inzichten en ervaringen van de leden van de werkgroep niet een oplossing te bieden voor de behoefte

aan kennisdeling- en uitwisseling. Deze oplossing zou wel kunnen worden geboden door het inrichten van een vindplaats die professionals ondersteunt om in contact te komen met andere professionals en met professionele netwerken. Een eigen netwerk starten, werd op dat moment ook nog als mogelijkheid gezien. Doordat er steeds vragen rezen ten aanzien van de informatiefunctie (het 'wat') van de vindplaats en de netwerkfunctie (het 'hoe') door alle mensen die we hebben gesproken werd herkend en benadrukt, is de term 'vindplaats' op een later moment weer veranderd in 'platform'.

December 2022 en januari 2023: gesprekken binnen vier opleidingsinstituten

In december en januari hebben de leden van de werkgroep binnen de eigen opleidingsinstituten gesprekken gevoerd met professionals in opleiden over onze vragen en dilemma's met betrekking tot de vorm waarin kennis delen en uitwisselen mogelijk kan worden gemaakt op het gebied van flexibilisering. Deze vragen en dilemma's hadden betrekking op het instrumentarium dat tegemoetkomt aan de behoefte van lerarenopleiders om kennis en ervaring te kunnen delen en uitwisselen. Wat werkt wel, en waarvan mag je in alle redelijkheid veronderstellen dat het niet gaat werken?⁴

7

De gesprekken zijn gevoerd op onderstaande hogescholen, welke allen deelnemer zijn aan de pilot Flexibilisering Experiment Leeruitkomsten.

Hogeschool Windesheim	Coördinatoren zij-instroom (PO en VO) en hoofddocenten curriculum AVO en BO
Hogeschool Inholland	Coördinator flexroute pabo, programmaleider samen opleiden pabo
Hogeschool Fontys	Diversen geledingen, coördinatoren, lerarenopleiders, O&O medewerkers, medewerkers van de pilot opleidingen, etc. De gesprekken zijn gevoerd in het kader van de projectgroep leren en onderzoeken, dat een onderdeel vormt van het programma binnen de educatieve opleidingen van Fontys.
Haagse Hogeschool	Coördinator Stage leerlijn HALO Coördinator Stage leerlijn PABO-HALO Zorg coördinator Opleidingschool in Den Haag Coördinator verkorte leerroute HALO den Haag

⁴ Deze vragen en dilemma's zijn uitgewerkt in het document '221215 Vragen en dilemma's werkgroep digitale vindplaats'. Bron: [digitale vindplaats - Extranet 10voordeleraar](#)

In de gesprekken stonden onderstaande vragen centraal:

1. Waar ga je op zoek naar informatie over professionaliseringsthema's met betrekking tot flexibilisering en hoe ga je dan te werk?
2. Hoe zouden we het delen en uitwisselen van ervaringen, expertise en good practises kunnen bevorderen?
3. Welke vorm vind je daarvoor het meest geschikt en zou je daarvoor gerealiseerd willen zien worden?

Hieronder hebben we de belangrijkste vragen en aandachtspunten geformuleerd die uit de gesprekken binnen de opleidingsinstituten naar voren kwamen:

1. De vraag die leeft luidt: 'Hoe doen anderen dat?'. Er is behoefte om met elkaar te sparren, met name over het 'hoe'. Om antwoord te geven op die vraag wordt in eerste instantie gezocht binnen de eigen instelling. Afhankelijk van de daar aanwezige expertise wordt buiten de hogeschool naar expertise gezocht. De focus ligt vaak op kleinschalig en regionaal. Een voorbeeld dat hierbij wordt genoemd is het model van Lesson Study. Er is veel onderzoek gedaan naar deze manier van kennis delen waar met het oog op flexibilisering gebruik van zou kunnen worden gemaakt.
2. In de gesprekken wordt onderscheid gemaakt tussen behoefte aan uitwisselen en behoefte aan samen ontwikkelen. Terwijl sommigen de nadruk leggen op het belang van uitwisselen (je laten voeden), benadrukken anderen het belang van samen ontwikkelen. De voorbeelden die bij dit laatste worden gegeven zijn wel intern, dus binnen hetzelfde instituut.
3. Er zijn veel aarzelingen bij het belang en de functie van een niet-interactieve website (databank). Dergelijke sites worden door weinig opleiders gebruikt en er is altijd de vraag van actueel houden en kwaliteitsbewaking. Daarnaast wordt aangegeven dat er al genoeg te vinden is via bestaande zoekmachines als Google. Sommigen geven de voorkeur aan fysieke bijeenkomsten omdat deze bijeenkomsten de drempel om te (moeten) professionaliseren verlagen. Anderen geven aan dat het lastig is om een groep samen te stellen en hebben goede ervaringen met onlinebijeenkomsten. Het presenteren van leer- en ontwikkelaanbod en kennisuitwisseling staan hierin centraal. Voorbeelden die worden genoemd: sparringssessies met experts, Learning Communities, kennisdeelsessie binnen de teams, just-in-time coaching on the job.
4. Het wordt belangrijk gevonden dat er binnen alle opleidingsinstituten contactpersonen zijn met een taak om de professionalisering binnen de eigen lerarenopleidingen vorm te geven. Zij zijn – als voorlopers en kartrekkers - degenen die op zoek zullen gaan naar mogelijkheden om uit te wisselen. Zij zijn ook degenen die het snelst of het gemakkelijkst een leernetwerk zullen gaan vormen. De gemiddelde lerarenopleider gaat niet snel zelf op zoek naar

professionaliseringsmogelijkheden. Binnen sommige opleidingsinstituten bestaan al interne netwerken van professionaliseringsexperts, bijvoorbeeld met betrekking tot anders toetsen, zelfregie ontwikkelen bij studenten, onderwijsinnovatie en technologie, anders afronden, diversiteit en inclusie, en interdisciplinair onderwijs.

5. Maar ook buiten de opleidingsinstituten kan worden gezocht naar expertisecentra die nu bezig zijn met een opdracht rondom flexibilisering.
6. Een probleem dat wordt geconstateerd is vrijblijvendheid. Hoe ga je ervoor zorgen dat lerarenopleiders daadwerkelijk gaan professionaliseren? Het belang van de rol van de teamleiders/ opleidingsmanagers wordt in dit verband meerdere malen genoemd.

Op grond van bovenstaande vragen en aandachtspunten hebben we geconcludeerd dat:

1. het leren in netwerken of leergemeenschappen ten behoeve van professionalisering als zinvol wordt ervaren. Voorbeelden die hierbij worden genoemd zijn Lesson Study, maar ook kennisdeelsessies met experts, kennisdeelsessies binnen de eigen teams of coaching on the job worden genoemd. Een digitaal netwerk (netwerk dat online bij elkaar komt) zou wellicht een mogelijkheid kunnen zijn. Denk hierbij niet alleen aan een landelijk netwerk, misschien dat er regionaal ook, of zelfs betere, mogelijkheden liggen;
2. er geen behoefte is aan een nieuw te ontwikkelen niet-interactieve website (databank) waar alleen info te vinden is in de vorm van documenten, voorbeelden van good practices en dergelijke;
3. er wel behoefte is aan een overzicht van personen en instanties en de activiteiten die zij op het terrein van flexibilisering uitvoeren. Dit overzicht zou op een bestaande site kunnen worden geplaatst van bijvoorbeeld Velon, Platform Samen Opleiden & Professionaliseren of 10Voordeleraar. Of het kan binnen de eigen opleidingssites een plek krijgen. Op deze site(s) zou eventueel ook de mogelijkheid kunnen worden geboden om vragen te stellen, waarop anderen kunnen antwoorden al dan niet met de mogelijkheid van het plaatsen van documenten.

In de gesprekken werden onderstaande aanbevelingen gedaan:

1. Probeer zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande structuren. Hierbij kan gedacht worden aan bestaande netwerken, of aan instanties als Velon e.d. met hun eventuele themagroepen en websites, de conferenties en bijeenkomsten die al worden georganiseerd of de sites van de opleidingen zelf.
2. Onderzoek welke rol bestaande lectoraten in dit vraagstuk kunnen innemen.
3. Bevorder de aanwezigheid binnen alle opleidingsinstituten van personen (voorlopers, kartrekkers) die verantwoordelijk zijn voor professionalisering binnen elk instituut en richt je vooral op deze groep professionals.

4. Denk regionaal en kleinschalig. De behoefte om in de regio met partners Learning Communities in te richten geeft richting.
5. Versterk de rol van teamleiders en opleidingsmanagers in het geven van opdrachten tot professionalisering en maak professionalisering een vast bespreekpunt in de ontwikkel- en evaluatiegesprekken.
6. Verbind professionalisering met de kwaliteitszorg/ kwaliteitscultuur waarin systematisch wordt ontworpen, uitgevoerd en geëvalueerd.

Februari 2023: eerste verkenning naar bestaande netwerken, kennis en scholing

Op grond van de conclusies en aanbevelingen die voortvloeiden uit de gesprekken met de instituten, hebben we een eerste verkenning uitgevoerd op het internet naar bestaande netwerkstructuren, kennis en scholing. In bijlage 1 zijn de resultaten hiervan weergegeven. Hieronder willen we enkele punten noemen die ons daarbij zijn opgevallen. We maken daarbij een onderscheid in netwerken, practoraten, lectoraten en onderzoeksgroepen, en kennis en scholing.

Netwerken

10

1. Bepaalde netwerken zijn heel actief, je kunt je abonneren op een nieuwsbrief, er zijn scholings- of netwerkdagen en je kunt vaak lid worden via LinkedIn.
2. Achter de actieve netwerken zit een drijvende kracht. Soms is dat een lectoraat (bv platform van leren van toetsen of Samen Opleiden), een overheidsinstantie (bv Surf) of een bedrijf (bv Vernieuwonderwijs).
3. In de zoektocht zien we ook veel regionaal georganiseerde netwerken vanuit samen opleiden. Deze zijn niet opgenomen in bijlage 1.
4. Vanuit de interviews blijkt dat veel hogescholen ook nog interne netwerken hebben, vaak georganiseerd rondom bepaalde onderwerpen (bv toetsing, zelfregie, blended learning).
5. Veel partnerschappen hebben ook hun eigen huisacademie, HR-netwerken of iets dergelijks en organiseren gezamenlijke studiedagen.

Practoraten, lectoraten en onderzoeksgroepen

1. Bepaalde practoraten, lectoraten en onderzoeksgroepen houden zich direct of zijdelings bezig met vraagstukken rondom flexibilisering. Hier rijst wel de vraag waar de grens ligt tussen typische onderwerpen met betrekking tot flexibilisering of meer algemene onderwijskundige en begeleidingsvraagstukken.
2. Van alle bestaande practoraten is op een website een compleet overzicht te krijgen: [Practoraten.nl](https://practoraten.nl) – Platform voor praktische innovatie.

Kennis en scholing

1. Op het gebied van kennis is oneindig veel te vinden en dan hebben we alleen nog maar binnen Nederlandse websites gezocht.
2. De zoektocht roep meteen de vraag op wat dan geschikte bronnen zijn. Sommige bronnen staan bij gerenommeerde instellingen (bv SLO), anderen zijn afkomstig van publicaties van hogescholen, weer anderen van bedrijven.
3. Publicaties van hogescholen komen vaak weer van lectoraten.
4. Wij zijn aan deze lijst gekomen met eenvoudige zoekopdrachten, dus in principe kan iedereen dit ook zelf doen en ook zelf bepalen wat de kwaliteit is van het materiaal.
5. Idem voor scholing, al is hierbinnen de groep van particuliere aanbieders enorm.

Maart 2023: workshop tijdens het Velon congres in Zwolle

Na deze verkenning hebben we aanvullend informatie verzameld in een door de werkgroep professionalisering gehouden workshop tijdens het Velon congres op 14 maart 2023. In een korte sessie (Open Space van 30 minuten) met ca. 30 deelnemers stonden onderstaande vragen centraal:

1. Hoe zou een digitale vindplaats eruit dienen te zien?
2. Hoe kom je dan aan bronnen?
3. Wat dient er in de vindplaats te komen staan?

11

De antwoorden op de vragen werden op post-its geschreven en op flappen geplakt. Hieronder zijn de teksten van de post-its weergegeven.

1. Realisering van vindplaats: Hoe zou de vindplaats eruit dienen te zijn?
 - a. Materiaal delen
 - b. Levend netwerk in partnerschappen in de onderwijsregio's
 - c. Regionale kennisinfrastructuur
 - d. Landelijke expertisegroep & lerarenopleiders
 - e. Sharepoint pagina met onderwerpen doorlinken naar informatie
 - f. De Leraren voor morgen website met zoekfunctie naar links (niet handig voor universiteiten)
 - g. Velon/ themagroepen
 - h. Professionele leergemeenschap opleiders en werkplekbegeleiders
2. Kennisdeling en expertise: Je gaat aan de slag met flexibilisering. Hoe kom je dan aan bronnen? Wat dient er in de vindplaats te komen staan?
 - a. Collegae
 - b. Google

- c. Via één centraal punt (Platform Samen Opleiden & Professionaliseren?)
- d. Bekende netwerken in kaart brengen
- e. Voordeel van een gezamenlijk punt: het is getoetst op kwaliteit
- f. Behoeftte bij student inventariseren

▶ 12

Op grond van de post-its en de gesprekken die tijdens deze workshop zijn gevoerd concluderen we dat:

1. het nut van een digitale vindplaats met informatie over professionalisering (informatiefunctie) door sommigen wordt onderkend. De kwaliteit van deze informatie moet dan wel van goede kwaliteit zijn. Dat wil zeggen, gebruikers zouden hierop moeten kunnen vertrouwen. Ook moet het informatie zijn die op de eigen situatie kan worden toegepast;
2. er een breed gedeelde behoefte bestaat aan community(vorming). De achterliggende vraag hierbij luidt: Hoe vind ik de juiste mensen?;
3. er een brede consensus is met betrekking tot het gebruikmaken van bestaande platforms als het Platform Samen Opleiden en Professionaliseren en het Platform Samen Onderzoeken.

Ook werd de suggestie gedaan om gebruik te maken van 'levende netwerken' zoals de nu te vormen onderwijsregio's.

April 2023: online workshop tijdens de Week van Samen Opleiden

Op 11 april 2023, tot slot, zijn bovenstaande vragen en aandachtspunten besproken met 15 werkveldpartners tijdens een online bijeenkomst die door het platform Samen Opleiden & Professionaliseren werd georganiseerd in het kader van 'de Week van Samen Opleiden'. Tijdens deze bijeenkomst bleek er veel herkenning te zijn voor het vinden en delen van relevante bronnen rondom flexibel opleiden. Tegelijkertijd werd benadrukt dat de dialoog rondom dit onderwerp pas is nu begonnen. Het heeft nog tijd nodig om een gezamenlijke taal te geven aan deze manier van opleiden. Tot slot leek het onderwerp 'flexibilisering van lerarenopleiders' meer te leven binnen de opleidingsinstituten dan binnen de scholen. Niet dat op partnerschapsniveau niet wordt nagedacht of gewerkt aan flexibilisering. Integendeel. Het lijkt eerder een verschil te zijn in taal die wordt gebruikt. Ook lijkt het leveren van maatwerk veel vanzelfsprekender te zijn binnen bijvoorbeeld de context van het werkplekleren bij de scholen (met name (v)mbo-scholen), dan binnen de opleidingsinstituten.

Voorstel en advies

13

Onze opdracht luidde: formuleer een voorstel voor een online platform en een advies ten aanzien van fysieke/ online ontmoetingen in het kader van kennisdeling.

Op grond van bovenstaande bevindingen, conclusies en aanbevelingen komen we tot een voorstel voor de inrichting van een professionaliseringsplatform en tot een advies met betrekking tot de vraag hoe kennisdeling ten aanzien van flexibilisering tot stand kan komen.

Voorstel voor platform

Onder het kopje 'Beschrijving van het proces' hebben we aangegeven dat het doel van een online platform tweeledig zou moeten zijn: het zou zowel gericht moeten zijn op het bevorderen van kennisdeling als een vindplaats moeten zijn van informatie aangaande professionalisering bij flexibilisering.

Doel platform:

1. Bevorderen van kennisdeling
2. Vindplaats van informatie

Uit de gesprekken blijkt dat de vraag naar het 'hoe' van professionaliseren belangrijker wordt gevonden dan de vraag naar het 'wat'. De grootste behoefte met betrekking tot professionaliseren zit bij het mogelijk maken van netwerklernen, het leren van en met elkaar. Lerarenopleiders willen vooral weten welke netwerken er zijn en hoe zij zich daarbij kunnen aansluiten. Ook geven lerarenopleiders aan behoefte te hebben aan een plek waar ze met hun vragen terecht kunnen.

Bij de informatiefunctie van een online platform worden grote vraagtekens gezet:

1. Welke onderwerpen zijn geschikt?
2. Wie bepaalt wat er komt te staan?
3. Wie bepaalt of de inhoud goed is?
4. Wat is de meerwaarde in vergelijking met het gebruik van gerichte zoekopdrachten in bestaande zoekmachines?
5. Wie houdt de informatie actueel?

Ook een overzicht van scholingsmogelijkheden is lastig te geven. Er zijn veel aanbieders, die verschillend beoordeeld worden en daarnaast wordt er in de regio vaak ook al scholing georganiseerd vanuit Samen Opleiden of vanuit opleidingsinstituten. Daarbij is een lijst actueel houden onbegonnen werk: het professionaliseringsaanbod verandert per maand.

Er is een verregaande ontwikkeling naar Samen Opleiden. Dat roept de wens op om met de partners in de regio een learning community te vormen. De ontwikkeling van de onderwijsregio's zal dit versterken en wellicht krijgen deze regio's ook een rol als community centre, waarin vormen van netwerklernen en scholing mogelijk zijn.

Daarnaast zullen hogescholen en universiteiten Centres for Teaching & Learning krijgen. Het is de ambitie dat in de komende acht jaar alle 113 instellingen zo'n Centre hebben ingericht. In de eerste fase van het programma Digitaliseringsimpuls Onderwijs (Nationaal Groeifonds) richten onderwijsinstellingen ieder een eigen Centre for Teaching & Learning in. Daar kunnen docenten(teams) van de betreffende onderwijsinstelling terecht voor advies en training over het (her)vormen van hun onderwijs. Het inbedden van een digitale vindplaats rondom flexibel opleiden kan hierin worden ondergebracht, maar er kan ook nagedacht worden over dwarsverbanden in professionaliseren. Immers, een deel van de professionaliseringsvraagstukken rondom flexibilisering is niet gebonden aan specifieke lerarenopleidingen. Er zou dus ook een landelijk platform kunnen worden ingericht. Dit platform zou kunnen worden ondergebracht bij 10Voordeleraar, het Velon of het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren. Vanwege haar brede toegankelijkheid lijkt ons het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren hiervoor het meest geschikt.

Zie voor een mogelijke inrichting van een dergelijk platform de volgende paragraaf waar we een advies hebben geformuleerd ten aanzien van de kennisdeling.

Advies hoe kennisdeling tot stand kan komen

1. Er zijn een aantal netwerken die landelijk sterk zijn georganiseerd, waar een drijvende kracht achter zit en die regelmatig publiceren in de vorm van blogs, nieuwsbrieven en onderzoeksresultaten. Het zijn deze netwerken die ook kennis met elkaar creëren en uitwisselen. Anders gezegd: een netwerk is ook een vindplaats van empirische kennis en informatie. En dat niet alleen: ze organiseren ook vaak scholingen, netwerkbijeenkomsten et cetera. Een goed netwerk is alles in één! Laten we deze netwerken dan ook als uitgangspunt nemen binnen een 'Professionaliseringsplatform flexibel opleiden'.
2. We hebben het idee dat veel mensen slecht op de hoogte zijn van alle activiteiten binnen regionale samenwerkingsverbanden of deze regionale samenwerkingsverbanden zelfs helemaal niet kennen. Zorg op het Professionaliseringsplatform flexibel opleiden voor een overzicht met links naar deze regionale verbanden.
3. Wanneer deze verbanden worden opgeheven en opgaan in onderwijsregio's, zorg dan dat deze in het overzicht verschijnen.
4. Zorg op het platform voor links naar overzichten van practoraten, lectoraten en leerstoelen en best practices van partnerschappen.
5. Creëer een forum op het Professionaliseringsplatform flexibel opleiden. Dit forum heeft als functie om een platform te bieden waar gebruikers online kunnen communiceren en discussiëren over specifieke onderwerpen. Het stelt gebruikers in staat om berichten te plaatsen, vragen te stellen, antwoorden te geven en ideeën uit te wisselen met andere leden van de gemeenschap t.a.v. flexibilisering.

▶ 15

Hieronder doen we een voorstel voor een indeling van het 'Professionaliseringsplatform flexibel opleiden'. Deze indeling bestaat uit vier categorieën. Elke categorie wordt kort beschreven en waar mogelijk worden voorbeelden gegeven van content die binnen een categorie zou kunnen worden opgenomen. De categorieën zijn:

Forum

Netwerken

Regionale samenwerkingsverbanden

Onderzoeksgroepen

De categorieën zijn nu weergegeven als buttons op een webpagina. Het zou goed zijn om een vormgever hierover na te laten denken.

Forum

Dit forum heeft de volgende functies:

- Discussies. Gebruikers kunnen nieuwe discussietopics maken of reageren op bestaande 'threads'. Dit stelt mensen in staat om meningen, kennis, ervaringen en standpunten te delen over verschillende onderwerpen.
- Gemeenschapsvorming. Het forum dient als een ontmoetingsplaats voor mensen met gemeenschappelijke interesses.
- Informatie-uitwisseling. Gebruikers kunnen vragen stellen en antwoorden krijgen van anderen met expertise op een bepaald gebied. Dit maakt het mogelijk om informatie uit eerste hand te verkrijgen en te leren van de kennis en ervaring van anderen.
- Feedback en meningen. Het forum kan ook dienen als een kanaal waar gebruikers feedback kunnen geven over nieuwe ideeën.

Netwerken

16

Dit zijn de landelijke netwerken die momenteel actief zijn op onderwerpen die verbonden zijn met flexibilisering. Denk hierbij aan curriculumontwikkeling, samen opleiden, toetsing, begeleiding en blended learning.

Onderwerp	Netwerk
Flexibilisering	LinkedIn: Themagroep Flexibel Opleiden Groups LinkedIn (Velon)
Samen Opleiden	https://www.platformsamenoopleiden.nl LinkedIn: Platform Samen Opleiden & Professionaliseren: Overview LinkedIn
Curriculumontwikkeling	Leergang curriculumontwerp - Vernieuwonderwijs
Curriculumontwikkeling	https://schoolleidersvoordetekomst.nl/event/leernetwerk-curriculumontwikkeling-op-school/
Curriculumontwikkeling	https://lerenvoormorgen.org/netwerken/
Curriculumontwikkeling MBO	Kennispunt MBO: Wat doet het lerend netwerk? - Onderwijs en examinering
Leerwegaafhankelijke toetsing	Website: Netwerk toetsbekwaamheid h(b)o organiseert netwerkbijeenkomsten. LinkedIn: Netwerk Toetsbekwaamheid H(B)O: Overview LinkedIn
Leerwegaafhankelijke toetsing	Website: Platform Leren van Toetsen – Kennisontwikkeling, -deling, en -benutting voor en door hogescholen LinkedIn: Platform Leren van toetsen: Overview LinkedIn
Blended Learning en ICT	SURF is de ict-coöperatie van onderwijs en onderzoek SURF.nl

Regionale samenwerkingsverbanden

Hieronder verstaan we de regionale netwerken waarbinnen flexibilisering aandachtspunt is.

Samenwerkingsverband	Webpagina
RAPS = Regionale aanpak personeelstekort. Samenwerkingsverbanden van schoolbesturen om lerarentekort aan te pakken. Richt ze op werving, maar ook op behoud van huidige personeel door bv aantrekkelijk scholingsaanbod	Regionale samenwerking primair onderwijs Regio's Aanpak Lerarentekort
Idem, maar dan gericht op VO en MBO	Regionale samenwerking voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs Regio's Aanpak Lerarentekort
Partnerschappen SO&P (samen opleiden en professionaliseren) voor zowel po, vo als mbo. Zij hebben als doel: werven, matchen, opleiden, begeleiden en professionaliseren. Veel van de samenwerkingsverbanden organiseren ook scholing.	» Vind elkaar (platformsamenopleiden.nl) Overzicht van alle partnerschappen
PO Raad heeft een PO-Academie: professionaliseringsaanbod voor bestuurders, schoolleiders en adviseurs in het primair onderwijs.	PO-Academie PO-Raad (poraad.nl)
Educatieve allianties: De lerarenopleidingen van de hogescholen en universiteiten bundelen hun krachten landelijk, maar ook regionaal, om de opleidingen aantrekkelijker te maken en zo meer leraren op te leiden.	Vereniging Hogescholen (Regionale) allianties Lerarenopleidingen Geeft overzicht van de verschillende allianties
Onderwijsregio's: het is de bedoeling dat alle bovengenoemde partnerschappen regionaal samenkomen in onderwijsregio's. Een landelijke lerarenstrategie vraagt om landelijke regie en de bereidheid van alle betrokken partijen om samen te werken. Het lerarentekort, maar ook andere uitdagingen als krimp en passend onderwijs, zijn vraagstukken die geen enkel bestuur alleen kan oplossen.	» Sterk in Onderwijsregio's (platformsamenopleiden.nl) Houdt laatste informatie bij over de ontwikkeling van onderwijsregio's

17

Onderzoeksgroepen

Overzicht van practoraten (mbo), lectoraten (hbo) en leerstoelen (wo) die onderzoek doen naar professionalisering ten aanzien van flexibilisering.

Onderzoeksgroep	Website
Een overzicht van alle practoraten in Nederland	Practoraten op de kaart – Practoraten.nl
Een overzicht van alle lectoraten in Nederland	Is er nog niet. Op Home - Vereniging van Lectors ??

Een overzicht van alle onderzoeksgroepen aan uni's in Nederland	Is er nog niet
---	----------------

Een dergelijk overzicht is overbodig wanneer de Vereniging van Hogescholen en de Universiteiten van Nederland, net als de practoraten, op hun site een overzicht geven van de lectoraten en leerstoelen in Nederland en deze ordenen naar het veld van onderzoek, zodat het onderwijsveld snel te vinden is. Wanneer iedere vereniging dit helder heeft weergegeven op de eigen site, hoeft dit niet nog eens opgenomen te worden op het Professionaliseringsplatform flexibel opleiden en volstaan drie linkjes naar de webpagina's.

Bij de inrichting van het platform zou kunnen worden overwogen om binnen de categorieën een onderverdeling aan te brengen in onderwerpen als curriculumontwikkeling, leerwegaafhankelijke toetsing en blended learning (zie overzicht landelijke netwerken).⁵

Ook zou het handig zijn om een zoekmachine te maken die in beide richtingen informatie kan vinden, dus zowel van categorie naar onderwerp als van onderwerp naar categorie.

- 18 Tot slot zou het helpend zijn wanneer alle netwerken, samenwerkingsverbanden en onderzoeksgroepen die worden genoemd, een kort informatief stukje schrijven over hun werkzaamheden ten aanzien van flexibilisering dat op het platform wordt opgenomen.

Nawoord

Flexibilisering in opleiden is complex en vraagt van veel opleidingen en docenten/begeleiders een rolverandering. Denk aan het werken met leeruitkomsten, vraaggestuurd kunnen werken, bewijsmateriaal kunnen toetsen en beoordelen, gebruik kunnen maken van blended mogelijkheden, studenten kunnen coachen op hun leerproces et cetera.

Het is ook een verandering die vanuit teaminspanning vormgegeven zou moeten worden. Iedereen die betrokken is bij flexibel opleiden moet meebewegen. Flexibel onderwijs is een teamprestatie. Je zou kunnen stellen dat het kleinste netwerk waarin een docent zit, zijn of haar eigen opleidingsteam is (opleidingsinstituut én scholen). Daar valt in het van elkaar leren vaak nog veel winst te behalen.

⁵ Een verdeling op onderwerpen in plaats van categorieën heeft als nadeel dat veel netwerken, samenwerkingsverbanden en onderzoeksgroepen meerdere malen zullen worden genoemd in het overzicht, wat het geheel niet overzichtelijker maakt.

Dit geldt voor het ontwerpen van leertrajecten, voor het uitvoeren en begeleiden van deze trajecten en voor de toetsing van de leeruitkomsten. Dat vraagt dan ook een brede betrokkenheid van teams bij het ontwerpen, uitvoeren en toetsen. Het begint dus al met een breed team het curriculum te laten ontwerpen. Door bijvoorbeeld te werken met docentenontwerpteam ontstaat er brede betrokkenheid en leren de ontwikkelaars de uitgangspunten van flexibel onderwijs met elkaar onder woorden te brengen. Bij deze docentontwerpteam is het wenselijk om het ontwerpteam samen te stellen uit docenten/leraren van zowel de scholen als het opleidingsinstituut. Flexibel opleiden betekent ook samen opleiden, waarbij scholen en opleidingsinstituut gelijkwaardige partners zijn.

In de uitvoering helpt het om teamteaching in te zetten en is dit wellicht noodzakelijk wil je vraaggestuurd onderwijs met elkaar vorm kunnen geven. Van teamteaching is sprake wanneer meerdere docenten samenwerken aan kwaliteitsvol onderwijs voor al hun studenten. De meerwaarde van teamteaching komt het meest naar boven als de samenwerkende docenten samen hun les voorbereiden, vervolgens samen aan de slag gaan in de klas, en nadien samen reflecteren over de activiteit.⁶

Teamteaching biedt flexibiliteit in begeleiding. Hierdoor kunnen studenten beter worden bediend en kunnen docenten/ begeleiders hun onderwijs/ begeleiding beter afstemmen op de behoeften van individuele studenten.

19

Teamteaching kan ook leiden tot een betere professionele ontwikkeling van begeleiders, omdat ze van elkaar kunnen leren en hun onderwijsvaardigheden kunnen verbeteren door samen te werken. Zeker in het begin van een nieuwe verandering is het hebben van sparringspartners zinvol en in veel gevallen motivatie verhogend.

Niet alleen in het ontwerpen, begeleiden en toetsen zijn aanpassingen nodig bij onderwijsteam. Flexibel onderwijs vraagt een transitie van de gehele organisatie. Vraaggestuurd werken vraagt aanpassingen in de onderwijslogistiek, vraagt anders denken over urenvergoedingen en takenplaatjes, vraagt wellicht een andere type leiderschap binnen onze organisaties.

Kortom: flexibel onderwijs vraagt een transitie over de hele keten, waarbij individuele docenten/ begeleiders belangrijke schakels zijn, maar niet kunnen zonder de schakels van het team, het management en de onderwijslogistiek. Het netwerkleren van de onderwijsprofessionals begint dan ook vaak in zijn kleinste netwerk: het team dat is georganiseerd rondom het leren van de student. De complexere vraagstukken worden

⁶ Meirsschaut, M., & Ruys, I. (2017). Team teaching: wat, waarom, hoe en met welke resultaten? Een verkenning van de literatuur. Gent: Steunpunt Onderwijs Onderzoek.

vaak breder getrokken naar netwerken op regioniveau en/ of op landelijk niveau. En dus ook prima dat hiervoor een Professionaliseringsplatform flexibel opleiden wordt ontwikkeld. Deze voldoet duidelijk aan een behoefte.

Laat onverlet dat er binnen opleidingsteams nog veel winst valt te halen door het informele leren meer te sturen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van docentontwerpteam en teamteaching. Ruimte geven voor de professionele dialoog en deze inbouwen in het dagelijkse werk zal de professionele ontwikkeling van opleiders bevorderen.

Bijlage 1: Digitale vindplaats voor flexibilisering: wat is er al?

Netwerken

Omdat vanuit het vooronderzoek bleek dat het netwerkleren en informeel leren de meeste gewenste vormen van leren zijn, hebben we de landelijke netwerken apart op een rij gezet.

Bij de meeste van deze netwerken kun je je abonneren op een nieuwsbrief, kun je lid worden of ze volgen op LinkedIn en regelmatig zijn er studiedagen/activiteiten waaraan je kunt deelnemen.

Onderwerp	Netwerk
Flexibilisering	LinkedIn: Themagroep Flexibel Opleiden Groups LinkedIn (Velon)
Samen Opleiden	Website: https://www.platformsamenoopleiden.nl LinkedIn: Platform Samen Opleiden & Professionaliseren: Overview LinkedIn
Curriculumontwikkeling	Leergang curriculumontwerp - Vernieuwonderwijs
Curriculumontwikkeling	https://schoolleidersvoordetekomst.nl/event/leernetwerk-curriculumontwikkeling-op-school/
Curriculumontwikkeling	https://lerenvoormorgen.org/netwerken/
Curriculumontwikkeling MBO	Kennispunt MBO: Wat doet het lerend netwerk? - Onderwijs en examinering
Leerwegaafhankelijke toetsing	Website: Netwerk toetsbekwaamheid h(b)o organiseert netwerkbijeenkomsten. LinkedIn: Netwerk Toetsbekwaamheid H(B)O: Overview LinkedIn
Leerwegaafhankelijke toetsing	Website: Platform Leren van Toetsen – Kennisontwikkeling, -deling, en -benutting voor en door hogescholen LinkedIn: Platform Leren van toetsen: Overview LinkedIn
Blended Learning en ICT	SURF is de ict-coöperatie van onderwijs en onderzoek SURF.nl

Info en scholing

Algemeen info over flexibilisering

[MagazineFlexibilisering_2021-09.pdf \(netwerkonderwijsprofessionals.nl\)](#). Deze website maakt, gekoppeld aan de Regionale Alliantie Zuidoost-Nederland (RA-ZON), de bestaande regionale

onderwijsinfrastructuur zichtbaar: samenwerking wordt gestimuleerd en gefaciliteerd, expertise wordt gedeeld. Zoals deze zijn er meerdere regionale netwerken
Bouwstenen voor flexibel onderwijs - Versnellingsplan
https://www.surf.nl/kernbegrippen-flexibel-onderwijs
https://wij-leren.nl/flexibel-onderwijs.php
https://www.scienceguide.nl/2019/02/flexibel-onderwijs-dienstverlening/
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/pilots-flexibilisering
Lectoraat
Samen Opleiden & Professionaliseren (Marnix Academie - Miranda Timmermans)
Toekomstgericht onderwijs (Marnix Academie, Stella van der Wal-Maris)
Vernieuwingsonderwijs (Thomas Moore, Patrick Sins)
Eigenaarschap en Leren (Hogeschool De Kempel, Dr. Jos Castelijns)
Leeromgevingen in het Beroepsonderwijs (Utrecht – Ilja Zitter)
Teaching, Learning & Technology (Inholland, Nynke Bos)
Leren (HS Rotterdam, Patrick Sins)
Integrale curriculumontwikkeling (HS Rotterdam, Dominique Sluijsman)
Eigentijds beoordelen en beslissen (HAN, Tamara van der Schilt)
Beroepsonderwijs (HS Utrecht,
Werken in het onderwijs (HS Utrecht)
Leeromgevingen in het Beroepsonderwijs (HS Utrecht, Ilja Zitter)
Leren en Innoveren (HvA, Marco Snoek)
Didactiek voor Vak en Beroep (NHL Stenden)
Digitale Didactiek (Avans, Esther van der Stappen)
Professionalisering van het Onderwijs (Hogeschool Zuyd, Marcel van der Klink)
Leraren en Lerarenopleiders in inclusieve Leeromgevingen (Windesheim, Sui Lin Goei)
Professionaliseren door Onderwijspedagogisch Praktijkonderzoek (HS Leiden)
Wendbare onderwijsprofessionals (Fontys, Quinta Kools)
Technology-enhanced Assessment (Fontys, Kelly Beekman)

Curriculumontwikkeling
Informatie
Bouwstenen-voor-flexibel-onderwijs-met-persoonlijke-leerroutes.pdf (versnellingsplan.nl)
Curriculumontwikkeling - SLO
Vernieuwonderwijs - Inspiratie en Innovatie voor het onderwijs
Nhl-stenden-flexgids-onderwijsontwerp-programma-flexibel-onderwijs.pdf (hsleiden.nl)
https://surfsharekit.nl/objectstore/7a8685e5-1220-4fff-86fb-47783cb73ff3
Flexibel onderwijs organiseren SURF.nl
Flexibilisering - CINOP
https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/toekomst-onderwijs/toekomstgericht-curriculum
https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/tijd-onderwijs-ontwikkelen
https://schoolleidersvoordetoekomst.nl/event/leernetwerk-curriculumontwikkeling-op-school/
Scholing
» Samenhangend curriculum (platformsamenoopleiden.nl)

Leerwegaafhankelijke toetsing
Informatie
Home - Netwerk toetsbekwaamheid h(b)o
https://fontys.nl/KennisNetwerk/Ontwikkelingen/Flexibilisering-1/Meer-weten-Leerwegaafhankelijke-toetsing.htm
https://husite.nl/toetsing-nieuw/leerwegaafhankelijk-toetsen-bij-deeltijdexperiment-leeruitkomsten/
Scholing
Jaarlijks: Congres Toetsen & Examineren 2023 (toetsen-examineren.nl)
Trainen (kwaliteitsnet-ho.nl)

Leercoaching
Informatie
Rapportage-Onderzoek-de-rol-van-de-leercoach.pdf (han.nl)

Notitie-leerwegaafhankelijk-toetsen-op-de-HU-2016.pdf (husite.nl)
Microsoft Word - Ontwerpkaders - Leerwegaafhankelijk toetsen (LOT) versie 1.0 nov2016.docx (nhlstenden.com)
https://www.han.nl/nieuws/2022/09/de-leercoach-een-beroep-in-ontwikkeling/#
Scholing
De Leercoach (mbo) - CPS.nl
https://www.deleercoach.nl

Blended Learning and teaching
Informatie
https://mycademy.com/site/blended-learning/
https://www.leraar24.nl/2621382/hoe-effectief-is-blended-learning/
https://www.ispring.nl/blog/blended-learning
Scholing
Veel hogescholen hebben op dit onderwerp eigen specialisten rondlopen. Sterker nog: op de andere thema's ook. Zo lopen er onderwijskundige op al deze thema's rond.
https://www.elearningtraining.nl/blended-learning/
https://www.pluvo.co/post/blended-learning

Onderwijslogistiek
Informatie
Flexibilisering-Impact-flexibele-studentroutes.pdf (versnellingsplan.nl)
Visiedocument FLOW v1.0.pdf (vu.nl) Voorbeeld van onderwijslogistiek bij de VU, bij flexibel onderwijs.
https://www.surf.nl/onderwijslogistiek-voor-flexibel-onderwijs-6-praktijkcasussen
https://www.lerarenvoormorgen.nl/vragen/wat-betekent-flexibilisering-van-de-opleiding-voor-de-onderwijslogistiek
Scholing
https://www.educator.eu/6-praktijkcasussen-onderwijslogistiek-voor-flexibel-onderwijs-surf/

Begeleiden van werkpleklers
Informatie
https://www.platformsamenoopleiden.nl Brede vindplaats over alles wat met samen opleiden en werkpleklers te maken heeft.
https://www.platformsamenoopleiden.nl
Promotieonderzoek: Begeleiding van studenten op de werkplek promotieonderzoek Hogeschool Utrecht (hu.nl)
Scholing
Regionaal zijn er vaak platforms of netwerken mbt samen opleiden
https://www.academievoorwerkpleklers.nl/content/wat-werkpleklers